

Underveisvurdering og sluttvurdering etter fagfornyelsen - hva må skoleeier forstå?

Sundvolden, 11.november 2021

Samling for kommunalsjefer i Oslo og Viken

Egil Weider Hartberg, Senter for livslang læring, Høgskolen i Innlandet

«Skoleeiere, skoleledere og lærere har ut fra sine ulike roller et felles ansvar for å legge til rette for god utvikling i skolen. De må sammen sørge for at skolens praksis er i samsvar med hele læreplanverket.»

Fra Overordnet del, 3.5: Profesjonsfellesskap og skoleutvikling

Om skoler med høyt bidrag og progresjon i bidraget:

«Dialogene mellom skoleeierne og skolelederne var preget av gjensidig respekt. De hadde både formell og uformell kontakt og sa at terskelen for å ta kontakt var lav. Skoleeierne brukte sin skolefaglige kompetanse i oppfølgingen av skolene og brukte møtene til å lære mer om skolene. Skoleeierne fremsto som tilgjengelige for skolelederne, engasjerte i skolen, nysgjerrige og med et ønske om å bidra med noe av betydning for elevene. Tett dialog og samarbeid øker den skolefaglige kompetansen deres og setter dem i stand til å stille bedre spørsmål i oppfølgingen av skolene.»

Sluttrapport Ekspertgruppe for skolebidrag «En skole for vår tid» s. 112

Ekspertgruppen anbefaler skoleeiere:

«å sikre at både skoleeier og skoleleder legger skolens brede mandat til grunn i arbeidet med å vurdere og utvikle kvalitet»

«å undersøke om skolelederne opplever kommunale plandokumenter som en hjelp til kvalitetsutvikling, og eventuelt hva skolelederne mener skal til for at planene støtter skolenes arbeid»

Sluttrapport Ekspertgruppe for skolebidrag «En skole for vår tid» s. 119

Om skoler med høyt bidrag og progresjon i bidraget:

«Dialogene mellom skoleeierne og skolelederne var preget av gjensidig respekt. De hadde både formell og uformell kontakt og sa at terskelen for å ta kontakt var lav. Skoleeierne brukte sin skolefaglige kompetanse i oppfølgingen av skolene og brukte møtene til å lære mer om skolene. Skoleeierne fremsto som tilgjengelige for skolelederne, engasjerte i skolen, nysgjerrige og med et ønske om å bidra med noe av betydning for elevene. Tett dialog og samarbeid øker den skolefaglige kompetansen deres og setter dem i stand til å stille bedre spørsmål i oppfølgingen av skolene.»

Sluttrapport Ekspertgruppe for skolebidrag «En skole for vår tid» s. 112

Hvorfor går egentlig elevene på skolen?

A stylized illustration of a tree with a thick, dark green trunk and a long, wavy, light green branch extending to the left. The branch ends in a red callout box with a blue border. The background is a light blue gradient, and the ground is a solid green line.

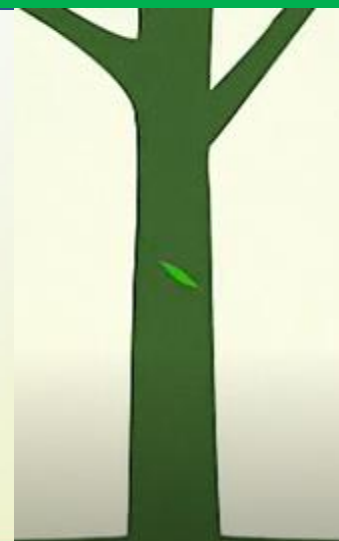
Elevene har kompetanse til å delta på alle områder i livet (utdanning, fritid, samfunn, arbeid)

Elevene kan anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner, mens de forstår, reflekterer og tenker kritisk.

Faglig kompetanse

Sosial og emosjonell kompetanse

Holdninger

Nasjonale rammer

- Opplæringslova
- Forskrift til opplæringslov

- Overordnet del

- Om faget - Relevans og sentrale verdier, kjerneelementer, TF, GRLF
- Kompetansemål
- Vurdering i faget

Læreplanverket sier mye om *hvilken* kompetanse elevene skal utvikle + *hvordan* de skal utvikle kompetanse + hvordan de skal *oppleve* skolehverdagen.

Nasjonale rammer

- Opplæringslova
- Forskrift til opplæringslov

• Overordnet del

- Om faget – Relevans/verdier, kjerneelementer, TF, GRLF

- Kompetansemål

- Vurdering i faget

Faglig kompetanse

Sosial og emosjonell kompetanse

Holdninger

VERDIER

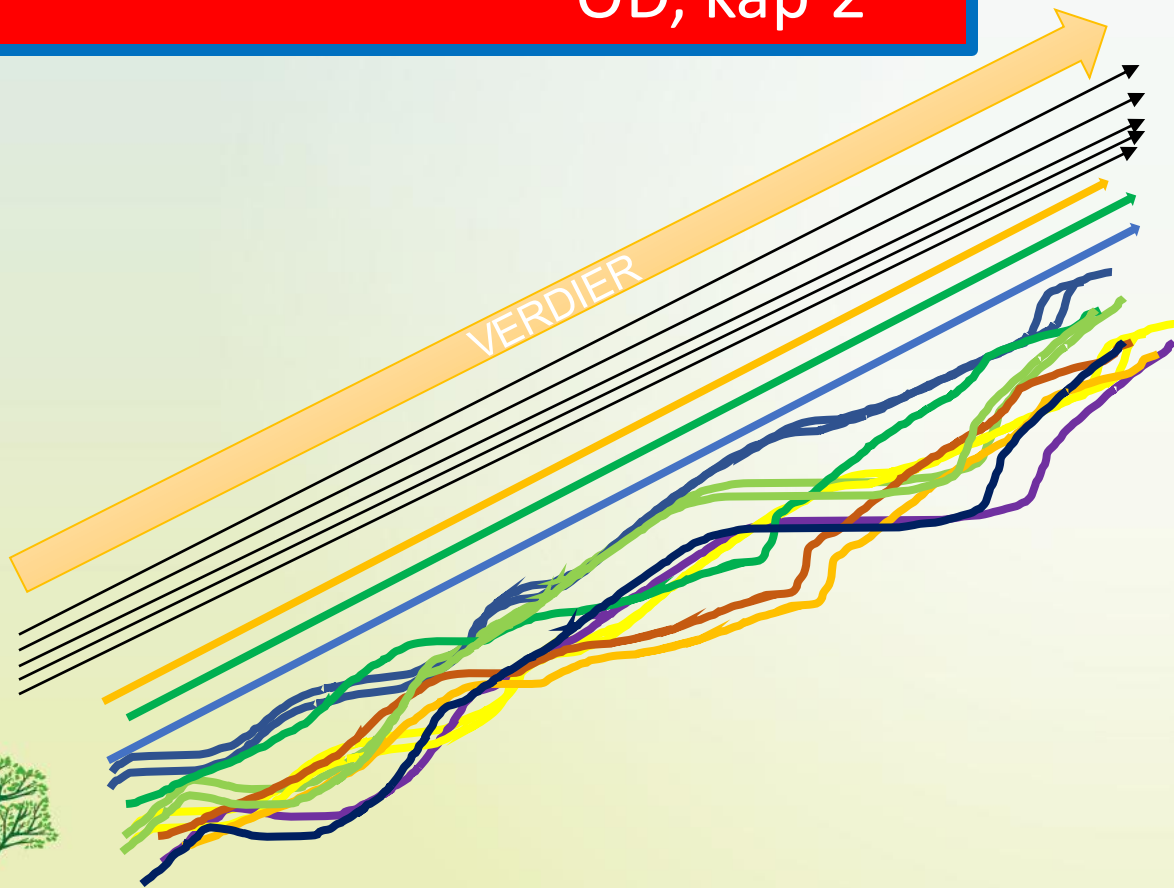

«Samtidig lever barn og unge her og nå, og skolen må anerkjenne barndommens og ungdomstidens egenverdi.»

OD, kap 2

Elevene har kompetanse til å delta på alle områder i livet (utdanning, fritid, samfunn, arbeid)

I hvilken grad handler alle elevens læringsaktiviteter om dette?

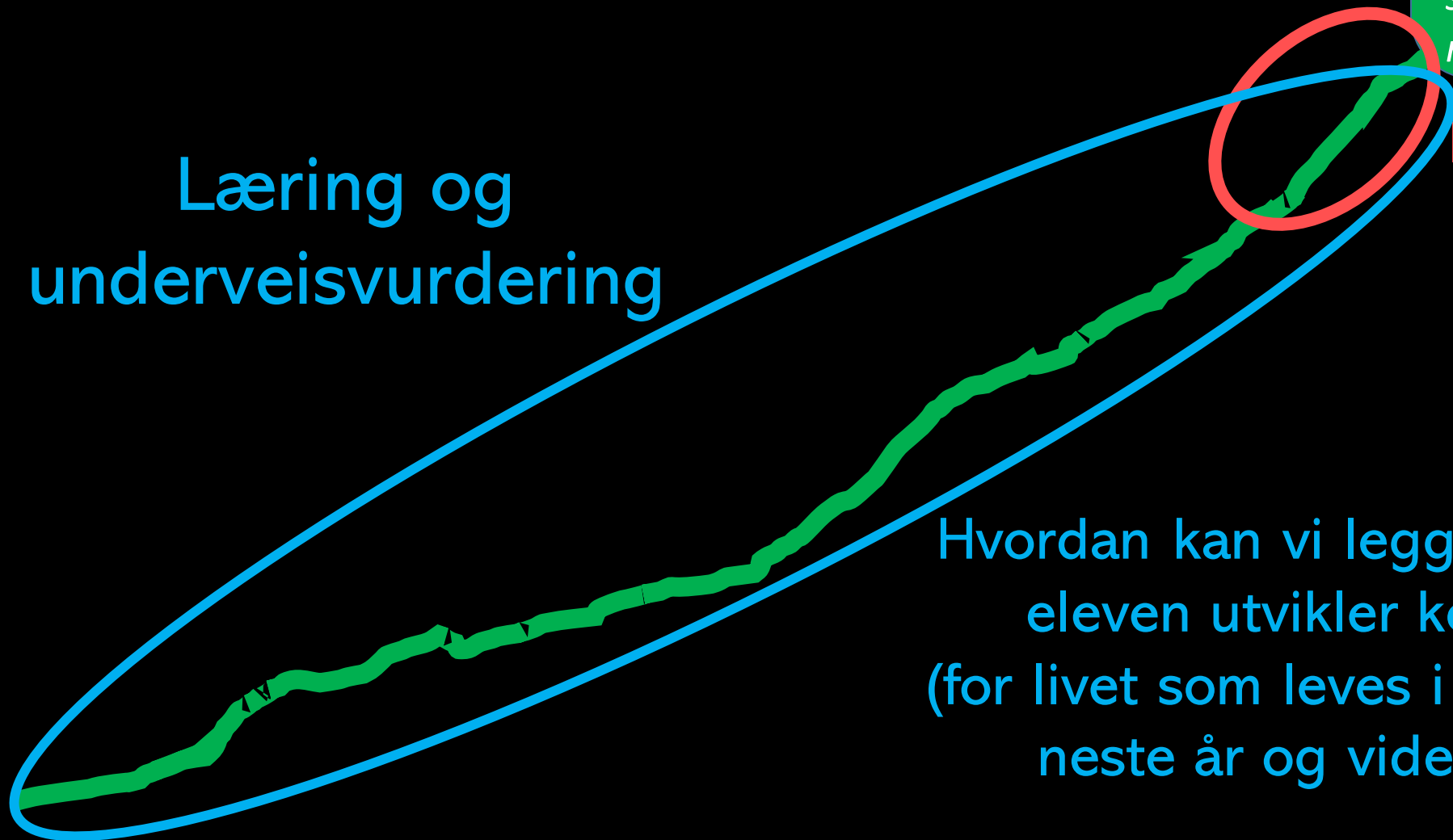
Læring og
underveisvurdering

Standpunkt-
vurdering

*Jeg kan anvende kunnskaper
og ferdigheter til å mestre
utfordringer og løse oppgaver
i kjente og ukjente
sammenhenger og
situasjoner mens jeg forstår,
reflekterer og tenker kritisk.*

Hvilken kompetanse
tar eleven med seg
videre i livet?

Hvordan kan vi legge til rette for at
eleven utvikler kompetanse?
(for livet som leves i dag, neste uke,
neste år og videre livsfaser)

Standpunktvurdering

Grunnlaget for vurdering i fag er kompetansemåla i læreplanen i faget.

Kompetansemåla skal forståast i lys av teksten 'om faget' i læreplanen (forskrift, §3-3)

Fagenes kompetansemål må ses i sammenheng med hverandre i og på tvers av fag (OD, 2.2)

Ved slutten av opplæringen har elevene kompetanse i de ulike delene av faget og vil kunne mestre utfordringer og se sammenhenger i faget som helhet (rundskriv Udir-2-2020)

- Ein standpunktkarakter skal vere uttrykk for den samla kompetansen eleven har i faget ved avslutninga av opplæringa.

- Eleven skal ha fått høve til å vise kompetansen sin på fleire og varierte måtar.

- Eleven skal vere kjend med kva det blir lagt vekt på i fastsetjinga av hennar eller hans standpunktkarakter.

(Forskrift til oppl.lov §3-15)

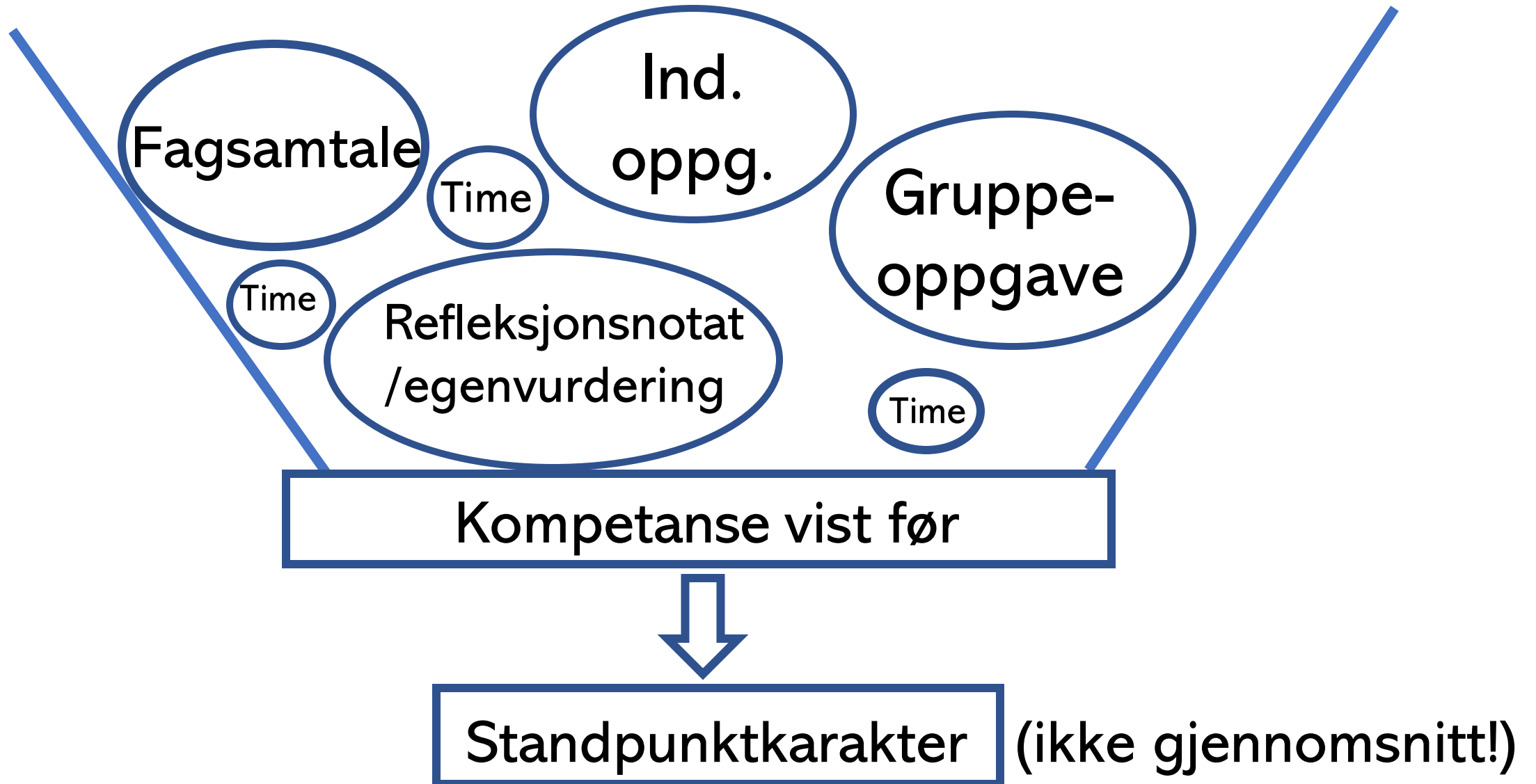
Forståelse av kompetansebegrepet må ligge til grunn for skolens arbeid med læreplaner og vurdering av elevenes faglige kompetanse (OD, 2.2)

Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning (Standpunktvurdering, læreplaner for fag)

Eleven skal tidlig i opplæringen være kjent med hva det blir lagt vekt på når standpunktkarakteren fastsettes

(rundskriv Udir-2-2020)

Modell for standpunktvurdering - eksempel

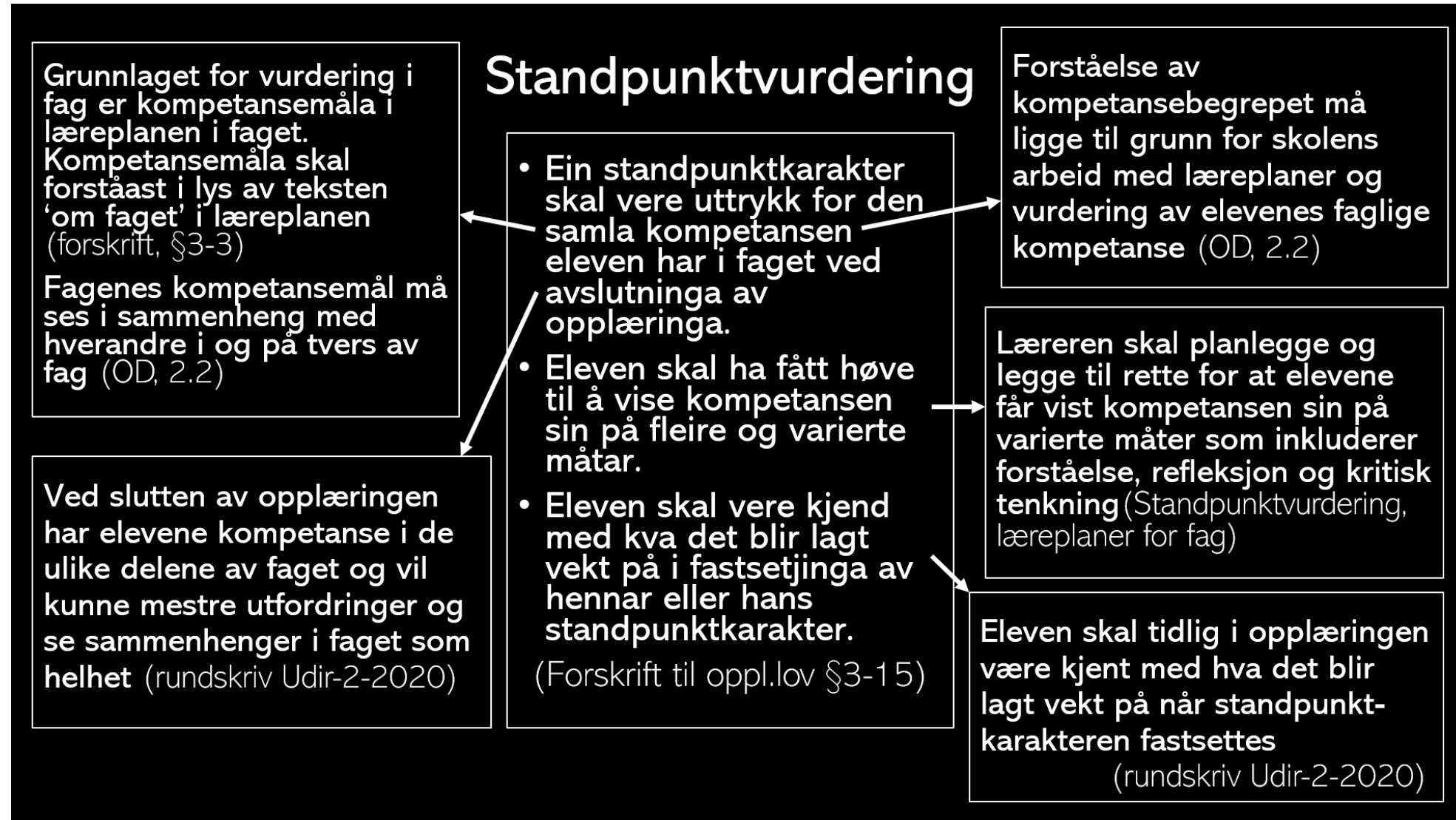
Meld.St. 28 (2015-2016), side 63

Undersøkelser viser at det er en relativt utbredt praksis at skoleeiere og skoler sammenligner standpunktkarakterer med eksamenskarakterer i fagene [...] Det er viktig å understreke at eksamens- og standpunktkarakterer er to ulike uttrykk for kompetanse. En eksamenskarakter vil være satt på et mer begrenset vurderingsgrunnlag enn en standpunktkarakter. En eksamen representerer én eller veldig få vurderingsformer (skriftlig, praktisk og/eller muntlig) og den er et enkelttilfelle.

Sitater fra ekspertgruppa om vurdering, rapport august 2019

- «Slik eksamen har vært utformet til nå, kan ikke eksamen prøve det nye kompetansebegrepet så bredt som standpunktkarakteren kan» (side 7)
- «Eksamen og standpunkt gir et komplementerende bilde av elevenes kompetanse. At en elev får ulike karakterer på de to vurderingene, er derfor ikke i seg selv et problem» (side 32)

- Har skolene i din kommune gjennomtenkte planer for å lande standpunktkarakterer?
- Er det tilstrekkelig fokus på helhet, sammenheng og relevans?
- Hvordan bidrar skoleeier til en balansert forståelse mellom standpunkt og eksamen?

Baklengs langtidsplanlegging
Hvilke situasjoner skal elevene kunne møte til slutt?

Elevene kan anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner mens de forstår, reflekterer og tenker kritisk.

Vår 2./4./7./10. trinn

Baklengs periodeplanlegging
Hvilke situasjoner skal elevene mestre på slutten av en periode?

mestre noe

mestre noe

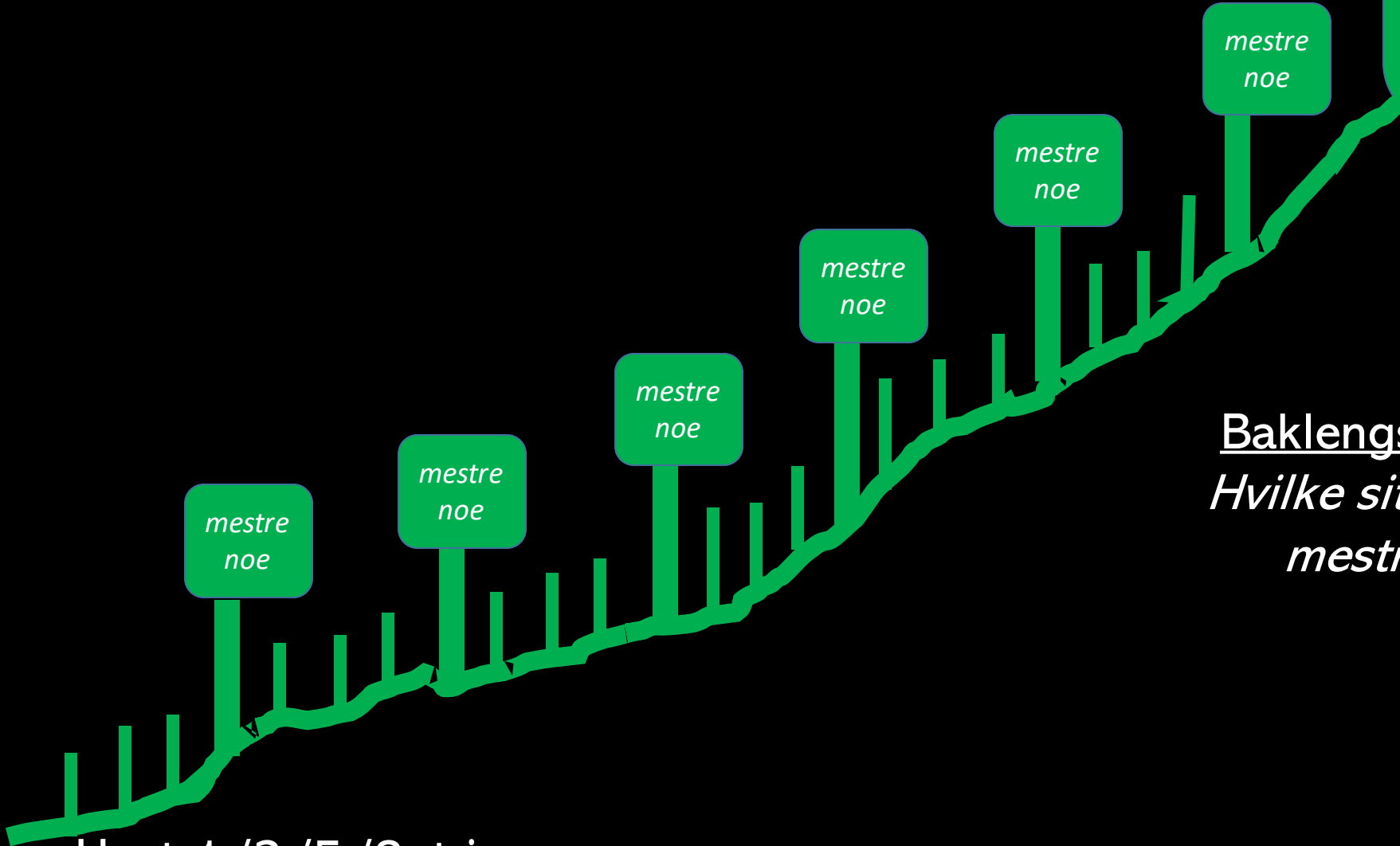
mestre noe

mestre noe

mestre noe

mestre noe

Høst 1./3./5./8. trinn

Sentrale intensjoner for opplæring:

- Fremme lærelyst, motivasjon og tro på egen mestring
- Fremme «varig» læring og relevans (for livet)
- Fremme helhet og sammenheng

Underveisvurdering

Den beste muligheten og den største utfordringen når vi skal realisere sentrale intensjoner i nytt læreplanverk?

§3-10: Undervegsvurdering i fag skal vere ein integrert del av opplæringa, og skal brukast til å fremje læring, tilpasse opplæringa og auke kompetansen i fag.

Jeg kan anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner mens jeg forstår, reflekterer og tenker kritisk.

§3-3: Formålet med vurdering i fag er å fremje læring og bidra til lærelyst undervegs, og å gi informasjon om kompetanse undervegs og ved avslutninga av opplæringa i faget.

Klarer vi å se på underveisvurderingsprosesser som startpunkt for videre læring?

- 1) Å følge med på og fange opp kompetanse
- 2) Å kommunisere om progresjon
- 3) Å planlegge videre læring

Jeg kan anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner mens jeg forstår, reflekterer og tenker kritisk.

UDIR-sitat

(fra kompetansepakka)

«Underveisvurdering som fremmer læring forutsetter at læreren og eleven har god innsikt i kompetansen eleven har der og da.»

UDIR-sitat

(fra kompetansepakka)

«Det er ikke bare prøver eller skriftlige arbeider som gir informasjon om elevenes kompetanse, og det er heller ingen krav i de nye læreplanene om å legge til rette for spesifikke vurderingssituasjoner.»

UDIR-sitat

(fra kompetansepakka)

«Elevene går på skolen for å lære, ikke primært for å bli vurdert, og kompetanse kan like gjerne komme til syne i daglige læringsaktiviteter, der elevene arbeider med å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner.»

Klarer vi å se på underveisvurderingsprosesser som startpunkt for videre læring?

- 1) Å følge med på og fange opp kompetanse
- 2) Å kommunisere om progresjon
- 3) Å planlegge videre læring

Jeg kan anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner mens jeg forstår, reflekterer og tenker kritisk.

«I overordnet del står det at *Skolen skal legge til rette for læring for alle elever og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring.* Vurderingspraksisen må ikke bryte med denne ambisjonen.»

Hva trenger akkurat den eleven akkurat nå?

- *Dette får jeg til allerede* (tydeliggjøre forbedring fra sist)

Eleven sammenligner seg med seg selv

Progresjonen **beskrives**

Fase 2 = progresjon, mestring, motivasjon

Du ligger her!

- Excellent
- Great
- Good
- OK

§3-3: Formålet med vurdering i fag er å fremje læring og bidra til lærelyst undervegs, og å **gi informasjon om kompetanse** undervegs og ved avslutninga av opplæringa i faget.

- *Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner.*
- *Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.*

Klarer vi å se på underveisvurderingsprosesser som startpunkt for videre læring?

- 1) Å følge med på og fange opp kompetanse
- 2) Å kommunisere om progresjon
- 3) Å planlegge videre læring

Jeg kan anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner mens jeg forstår, reflekterer og tenker kritisk.

Hva trenger akkurat den eleven akkurat nå?

- Elev: *Dette får jeg ikke til ennå (men det er ikke for seint, jeg skal jo fortsette å øve, og jeg får hjelp av læreren)*
 - Elev: *Sånn skal jeg jobbe i tiden framover!*
- Lærer: *Hvilken støtte trenger du fra meg for å få det til?*

Fase 3 (veien videre)

*Hva trenger akkurat den eleven å oppdage
selv akkurat nå?*

- for å bli **motivert** for videre læring
- for å jobbe **smart** med videre læring

*I hvilken grad har vi dette som utgangspunkt i
underveisvurderingsprosessene?*

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i engelsk på 8., 9. og 10. trinn når de kommuniserer med struktur og sammenheng muntlig og skriftlig, tilpasset ulike situasjoner og mottakere. Videre viser og utvikler de kompetanse når de skaper ulike typer tekster der informasjon fra kilder er innlemmet på en etterrettelig måte.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom å ta i bruk varierte strategier og læringsressurser for å utvikle elevenes leseferdigheter og muntlige og skriftlige ferdigheter. Elevene skal få oppleve at det å prøve seg fram alene og sammen med andre er en del av det å lære et språk. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i engelsk. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle leseferdigheter, skriveferdigheter og muntlige og digitale ferdigheter i faget.

Støtte til læring

Sammenheng

- Kjerneelementer
- Tverrfaglige kompetanser
- Grunnleggende ferdigheter
- Progresjon

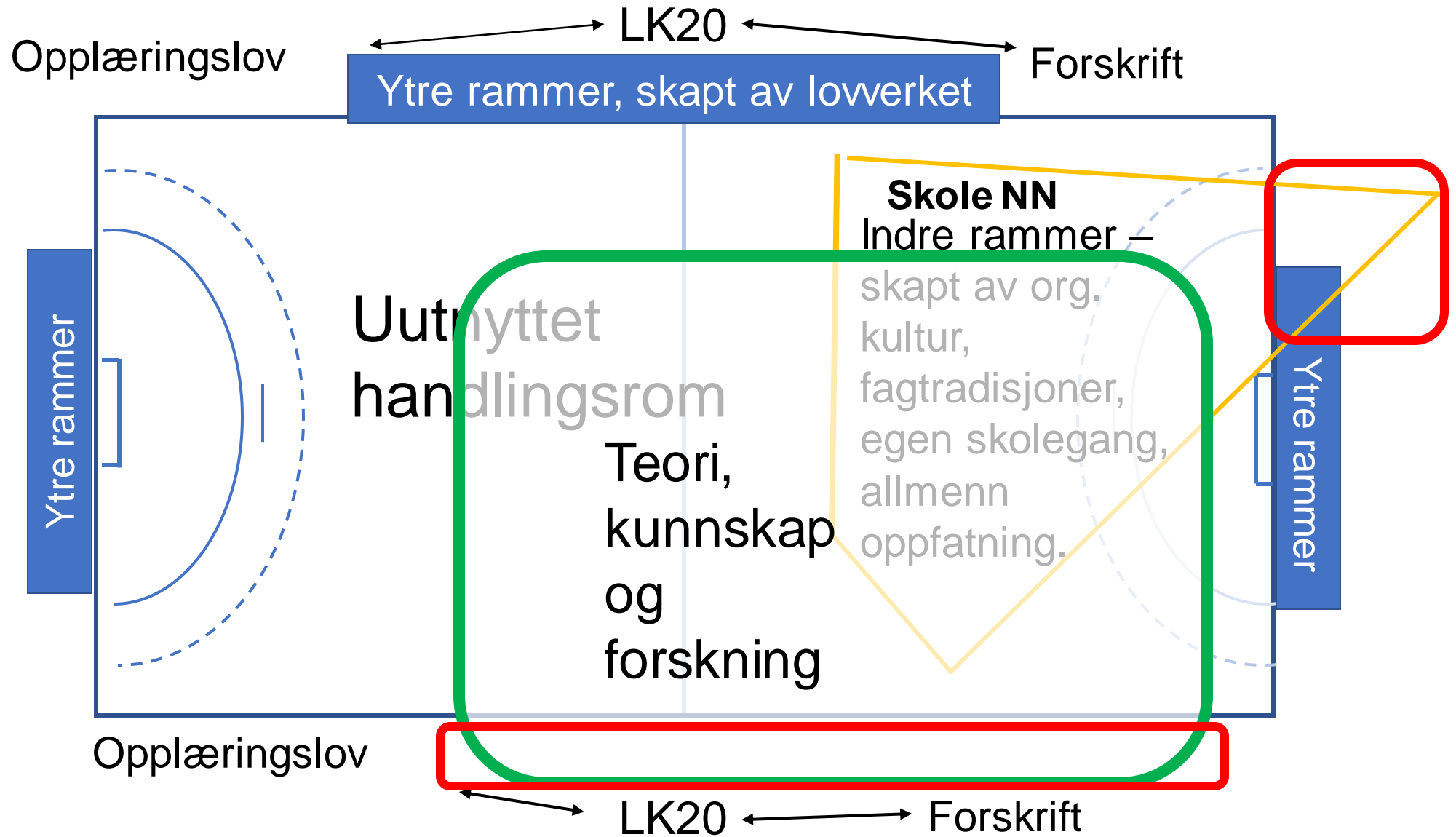
Forklaring

- Forklaring
- Forklaring

↓ Vis ressurser

- 1) Følge med på og fange opp kompetanse
- 2) Kommunisere om progresjon
- 3) Planlegge videre læring

Å TA I BRUK PROFESJONELT HANDLINGSROM

«Velutviklede strukturer for samarbeid, støtte og veiledning mellom kolleger og på tvers av skoler fremmer en delings- og læringskultur.»

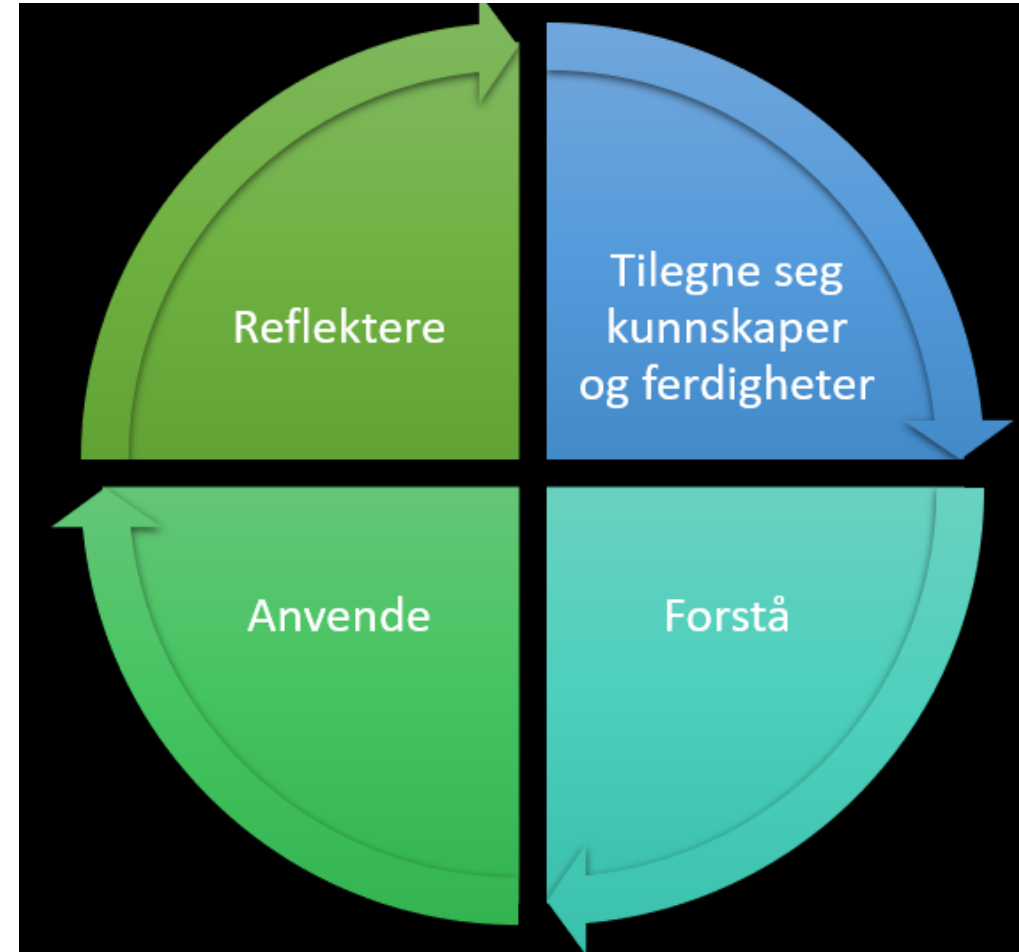
Fra Overordnet del, 3.5: Profesjonsfelleskap og skoleutvikling

Fra Overordnet del, 3.5: Profesjonsfelleskap og skoleutvikling

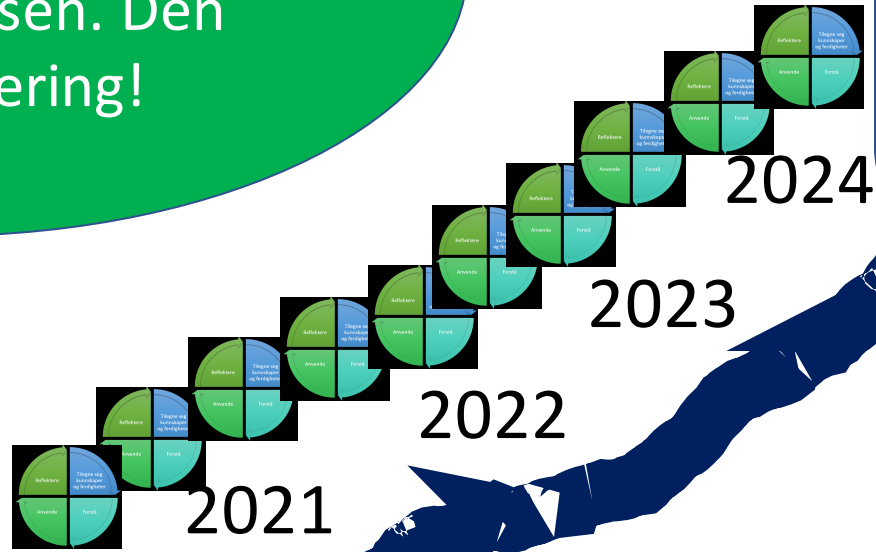
(Dybde)læring – nødvendige prosesser

Lærerne må ha tid til å:

1. **Tilegne** seg sentrale kunnskaper og ferdigheter.
2. **Utforske og forstå** faglige fenomener, prinsipper og mønstre.
3. **Anvende** kunnskaper, ferdigheter, forståelser, prinsipper og mønstre på ulike måter i kjente og ukjente situasjoner.
4. **Tenke** kritisk rundt konklusjoner og resultater og **reflektere** over egne læringsprosesser.

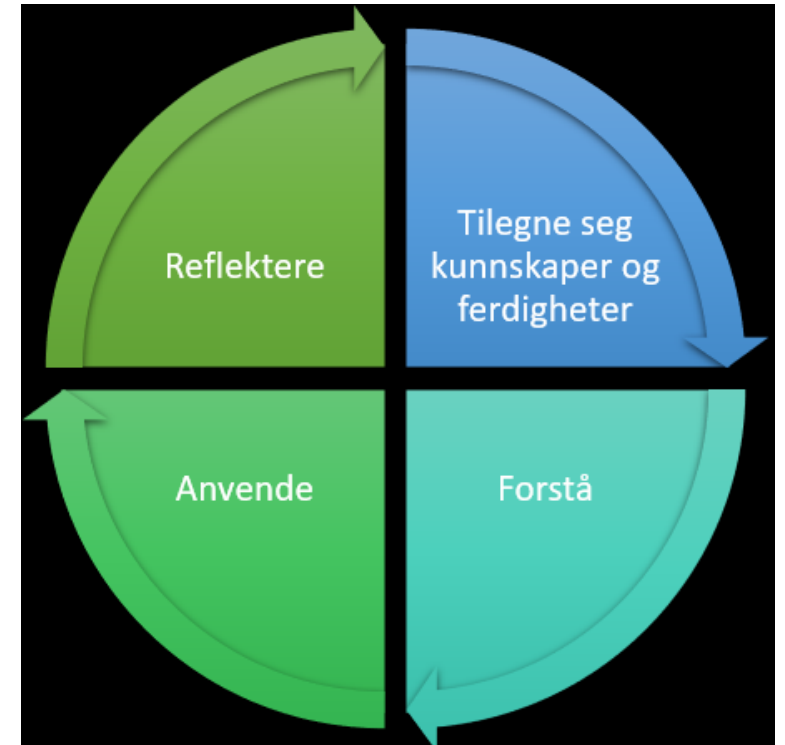

I januar kommer modul 6 i Udirs kompetansepakke om fagfornyelsen. Den heter vurdering!

Personalet anvender kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner mens de forstår, reflekterer og tenker kritisk.

Personalet anvender kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver **enda bedre** i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner mens de forstår, reflekterer og tenker kritisk.

En skole for vår tid

Hva kjennetegner skoler (og kommuner) som lykkes best med å løfte kvaliteten på opplæringen for elevene?

«...ved disse skolene er vurdering og utvikling én integrert prosess, eller i ferd med å bli det»